

Longyearbyen feltbiologiske forening

**FAUNAREGISTRERINGER
PÅ SØRKAPPØYA
JULI - OKTOBER 2009**

Arbeidsrapport 1 – 2009

Av Ola Nordsteien og Georg Bangjord

Forord

Rapporten omhandler registreringer av fauna med vekt på fugl på Sørkappøya i perioden 5. juli til 9. oktober 2009. Arbeidet er en videreføring av tidligere studier på øya, og representerer et nytt og verdifullt bidrag til økt kunnskap om høsttrekkende fugl på Svalbard. I tillegg til registreringer av fugl på og ved øya, ble det utført en betydelig innsats på fangst og ringmerking av fugl med vekt på vadefugl.

Prosjektet er et samarbeid med Norsk Polarinstitut. Videre har Sysselmannen på Svalbard, Norsk Polarinstitut, Kystvakta og Høgskolen i Telemark avd. Bø gitt verdifull hjelp og har bidratt på ulike vis. Arbeidet er utført ulønnet og på frivillig basis av hovedsakelig Ola Nordsteien og Kjetil Sigvaldsen som er Masterstudenter fra Høgskolen i Telemark avd. Bø. Disse har i samme periode gjort datafangst til sine Masteroppgaver.

Det rettes en stor takk til Sysselmannen på Svalbard, Norsk Polarinstitut, Kystvakta og Høgskolen i Telemark avd. Bø som har bidratt til at prosjektet var mulig å gjennomføre. Videre en takk til Bjørn O. Frantzen, Stig Hammer og Christiane Hübner som på forskjellige vis har bidratt. En takk går også til Atle Coward Markusen, Ole Edvard Torland og Eirik Grønningsæter, for innspill og hjelp med utstyr og logistikk i tiden før avreise, og til Vidar Bakken og Morten Asbjørnsen for utarbeidelse og redigering av kart.

Siste uken av feltarbeidet i oktober ble utført av Kjell Mork Soot, Stian Moldskred, Arild Espelien og Georg Bangjord. En takk til disse for verdifull datafangst, rydding av leir og fangstfelt.

Sammendrag

Målsetningen med feltarbeidet på Sørkappøya var todelt. Å gjennomføre studier av høsttrekkende fugl, med fokus på fangst og ringmerking av vadere, samt å innhente data gjennom studier av fjæreplytt som grunnlag for to Mastergradsoppgaver ved Høgskolen i Telemark avd. Bø.

Det er aldri tidligere blitt gjennomført så omfattende studier av høsttrekkende fugl på Svalbard. Daglige observasjoner ble gjennomført i perioden fra 5. juli til 25. september, samt 4. til 9. oktober.

Arbeidet er en videreføring av feltarbeidet som ble gjennomført høsten 2006 og 2007. Resultatene er et viktig bidrag til økt kunnskap om dyre- og fuglelivet i området, samt at det er innhentet betydelig fenologisk data som gir et mer presist bilde av trekkforløp for mange fuglearter på Svalbard. Spesielt hos vadefugl vil datasettene være et nytt bidrag til kommende vurdering av bestandstørrelse hos de mer fåtallige vaderartene.

Det ble til sammen registrert 42 arter fugl under oppholdet. Den totale artslisten for Sørkappøya er pr. dd. på ca 52 arter fugl. Spesielt vadefugl og måkefugl var godt representert med 12 arter hver. Noe uventet var det beskjedne antall arter spurvefugl, hvor kun en art ble registrert i tillegg til snøspurv. Dette skyldes nok en spesiell høst med dominerende værforhold som i liten grad brakte kontinentale spurvefugl nordover under høsttrekket.

Totalt ble det ringmerket 707 vadere fordelt på syv arter, hvor fjæreplytt utgjorde 94 %. På grunn av mye vind, var det til dels vanskelige fangstforhold med bruk av mistnett. I all hovedsak ble fuglene fanget ved hjelp av ruser.

Sørkappøya er godt egnet for fangst og registrering av trekkende vadefugl, og da spesielt ved de store tangforekomstene på Skolteneset sør til Trondsenneset. Dette sammen med øyas beliggenhet lengst sør på Svalbard, gjør at stedet egner seg for overvåkning av flere arter fugl og da spesielt enkelte vaderarter.

Det ble registrert et usedvanlig stort trekk av alkekonge de siste dagene i juli, hvor minimum 45000 fugl trakk mot sør per time. Ved en satsing på trekktegninger fra de høyeste punktene på øya, vil det være mulig å innhente gode data på trekkforløp hos mange av Svalbards fuglearter.

I tillegg til studier av trekkende fugl, ble hekkefuglene på øya godt kartlagt. Flere arter hadde dårlig hekkesuksess. Dette gjelder ærfugl, storjo og rødnebbterne, mens smålom hadde god produksjon sammenlignet med 2006 og 2007. Det ble ikke registrert fjellrev på øya dette året.

Innhold

1. Innledning	5
2. Metode og deltagelse	5
2.1 Metode.....	5
2.2 Deltagelse.....	5
3. Faunaregistreringer	7
3.1 Fugl.....	7
3.2 Pattedyr.....	19
4. Fangst og ringmerking av fugl	20
4.1 Fangstmetoder	20
4.2 Fangstresultater	21
4.3 Datafangst på fjæreplytt	24

1. Innledning

Det foreligger svært få undersøkelser av viktige rasteplasser for fugl under høsttrekket på Svalbard. Årets feltarbeid er en videreføring av de to tidligere studiene av høsttrekkende fugl på Sørkappøya (se tidligere LoFF-rapporter 2006 og 2007).

Formålet med studiene denne høsten var å få en dekning av hele trekkforløpet hos vaderne på Svalbard, samt å se nærmere på øvrige kvaliteter på Sørkappøya som hekke- og rasteområde for fugl. Et like viktig mål denne høsten var fangst og ringmerking av vadefugl, med spesielt fokus på fjæreplytt, *Calidris maritima*. Dette som et ledd i to Mastergradsoppgaver ved Høgskolen i Telemark avd. Bø.

Feltarbeidet ble gjennomført fra 5. juli til 25. september, samt fra 4. til 9. oktober. Dette utgjør til sammen 88 observasjonsdager. Det er ikke tidligere gjennomført tilsvarende tung kartlegging av fugl under høsttrekket på Svalbard. Dette studiet vil også kunne avdekke mellomårsvariasjoner, gjennom sammenligning med datasett fra høsten 2006 og 2007. Studiene dekker perioder av høsttrekket som tidligere ikke er dekt, slik at denne rapporten gjengir helt ny kunnskap om fuglelivet på Sørkappøya.

Det ble knyttet en del spenning til vadertrekket i juli og august, siden det ikke tidligere er studert. Videre var det også ukjent om hvorvidt trekket av hvitkinngås og kortnebbgås i siste halvdel av september, ville bli synlig fra øya.

2. Metode og deltagelse

2.1 Metode

Det ble gjort daglige observasjoner av fuglelivet gjennom hele oppholdet. Enkelte dager ble hele og/eller større deler av øya dekt. Sørlige deler av øya ble besøkt ukentlig. Videre ble det i mindre grad gjort systematiske registreringer av trekkende fugl over sjøområdene.

Majoriteten av observasjonene er gjort i området ved Sørkapplaguna og nordover. Dette sammenfaller med at leiren lå nært Trondsenneset og at drift av fangstfeltet i tangvollen medførte tung tilstedeværelse akkurat i dette området.

2.2 Deltagelse

Hovedperioden fra 5. juli til 25. september ble dekt av Ola Nordsteien og Kjetil Sigvaldsen. Det ble opprettet leir ved stranda ca. 100 meter nord av Trondsenneset. Fangsten av fugl foregikk hovedsakelig i tangvollen rett nedenfor leiren. I perioden 4. til 9. oktober ble tellleiren brukt av Kjell Mork Soot og Stian Moldskred som videreførte merking av fjæreplytt i området. Fangstfeltet ble da flyttet ca 750 meter lengre nord på stranda. Arild Espelien og Georg Bangjord gjennomførte daglige tellinger av fugl av hele eller store deler av øya dagene 5. til 8. oktober. Sistnevnte bodde i hytta på Høyde 15.

Bilde 1. Leiren nord for Trondsenneset, 5. oktober. Foto: Georg Bangjord.

Bilde 2. Høyde 15, 22. september. Foto: Ola Nordsteien.

3. Faunaregistreringer

3.1 Fugl

Alle observasjoner som ble gjort av fugl er i sin helhet lagt inn i artsobservasjoner.no, slik at detaljer kan hentes derfra. Totalt ble det lagt inn over 1600 observasjoner av fugl.

Smålom, *Gavia stellata*

Hekking: Vanlig hekkefugl i vatna og i mindre dammer på øya. Trolig gjorde mellom 35 og 40 par hekkeforsøk. Noen par hekket ved små dammer. Eksempelvis hekket det sju par i Skålvatnet og fem par i Harkavatnet. Disse parene fikk til sammen hhv. sju og fem unger som trolig nådde flyvedyktig alder. Lengre sør på øya var produksjonen dårligere, f.eks. ble 19 voksne sett i Winthervatnet 20. juli, hvor det ikke ble registrert noen hekking før den 8. september da to små unger ble sett her. Disse var knapt halvstore, og nådde neppe flyvedyktig alder. Isen la seg på vatnet omkring 25. september. Også i vestre Steinbruvatnet var det to unger 8. september som trolig led samme skjebne. Totalt sett på hele øya nådde trolig minst 14 unger flyvedyktig alder. Den forholdsvis gode ungeproduksjonen på øya i 2009 skyldes nok i stor grad fraværet av fjellrev. Den mer begrensede produksjonen sør på øya kan muligens skyldes predasjon fra andre arter, som f.eks. isbjørn og større måkefuglarter.

Islom, *Gavia immer*

Enkeltindivid og to i lag ble sett på sjøen ved øya på åtte datoer i første halvdel av juli og første halvdel av august. Tre individ ble sett overflygende 15. juli. I perioden 7. til 13. august hadde to individ (tilsynelatende et par) fast tilhold på sjøen utenfor Trondsenneset. Kun voksne (4K+) fugler ble sett. Siste observasjon ble gjort 13. august.

Bilde 3. Islom par ved Trondsenneset 9. august. Foto: Ola Nordsteien.

Gulnebbblom, *Gavia adamsii*

Ett voksent individ trakk mot sør ved Trondsenneset 7. august.

Havhest, *Fulmarus glacialis*

Vanlig i hele perioden. Det syntes å være en nedgang i trafikken forbi øya i siste halvdel av september. Flere døde havhest ble funnet. Disse var trolig tatt av storjo. Ved to anledninger ble det observert storjo som forsøkte å ta havhest uten å lykkes.

Kortnebbgås, *Anser brachyrhynchus*

Første observasjon ble gjort 14. september da en flokk på 92 individ trakk mot sør. Deretter ble arten sett nærmest daglig trekkende over området fram til 25. september. På det meste trakk ca. 2500 individ den 17. september. De aller fleste trakk over og videre sørover, men noen få flokker ble også sett rastende. Eksempelvis 150 individ ved Harkavatnet 18. september og 45 individ i Sørkapplaguna 22. september.

Hvitkinngås, *Branta leucopsis*

Hekking: To par ble funnet hekkende på Vardeholmen 17. juli, med henholdsvis ett og to egg. Om hekkingen ble vellykket er usikkert, da ingen unger ble observert. **Myting:** Flere myteflokker ble sett på øya fra midten av juli. På det meste ble 195 individ sett 31. juli.

Trekk: Et betydelig trekk av hvitkinngjess gikk i perioden 17. til 21. september. I tillegg ble noen få blandingsflokker med kortnebbgjess også sett. I perioden 22. til 25. september hadde 153 individ tilhold ved Harkavatnet. Blant disse var det ni kodefargemerkede individ som var merket henholdsvis i Skottland (to individ), Nordeskiöldkysten (ett individ), Adventdalen (to individ) og Ny-Ålesund (fire individ).

--	--	--	--	--	--

Ringgås, *Branta bernicla*

Overraskende få observasjoner ble gjort denne høsten sammenlignet med observasjoner gjort høsten 2006 og 2007. Til sammen ble arten observert på fem ulike datoer i perioden 7. juli til 15. september. Største observerte antall var en flokk på 39 individ som trakk mot sør 29. august. Foruten disse, ble kun mindre flokker observert trekkende.

Stjertand, *Anas acuta*

Ett hunnfarget individ (trolig 1K hann) lå ved land med ærfugl ved Sørkapp 7. oktober. Dagen etter ble høyst sannsynlig det samme individet sett trekkende langs vestkysten mot sør ved Høyde 15.

Ærfugl, *Somateria mollissima*

Hekking: Det ble registrert ca. 15 rugende hunner rundt omkring på øya. Ungeproduksjonen blant disse så ut til å være dårlig. Kun to unger ble sett ved Sørkapp 20. juli og fem unger ved Trondsenneset 12. september. Dette var det som ble registrert av unger klekt på øya. Videre ble det observert eggpredasjon fra polarmåke som dessverre var en direkte konsekvens av menneskelig nærvær ved en anledning. **Myting:** Sjøområdene rundt Sørkappøya er viktige områder for mytende ærfugl. Spesielt viktigst er områdene på vestsiden og områdene rundt Sørkapp. **Trekk:** Det ble ikke konstatert ærfugl på direkte trekk, men det var stor lokal aktivitet og forflytninger rundt øya. En god del hunner og ungfugler av ærfugl ble også observert i enkelte ferskvann. Den 7. oktober ble det talt 794 ærfugl rundt øya.

Praktærfugl, *Somateria spectabilis*

Arten ble registrert forholdsvis sjelden, med en til to hanner ved Skolteneset 8. til 15. juli, og en hunn i samme område 24. august. Noen få individ sett daglig 5. til 7. oktober. På det meste trakk sju individ mot nordvest 7. oktober.

Havelle, *Clangula hyemalis*

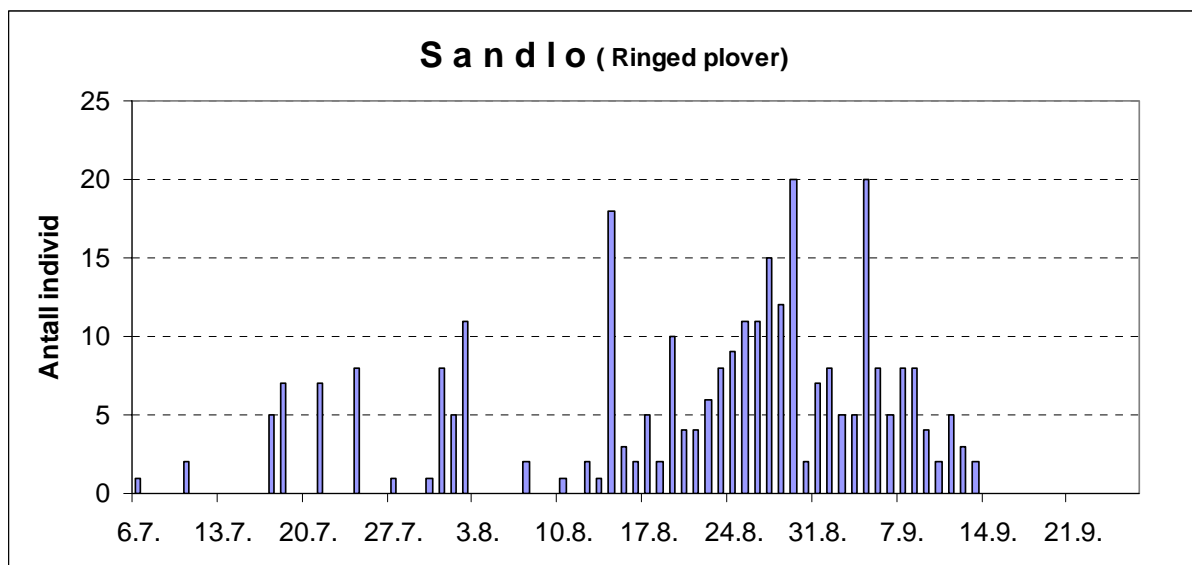
Arten ble observert svært fåtallig og sporadisk i juli og fra 4. august til 22. september, samt ved tre lokaliteter dagene 6. og 7. oktober. Maksimumsnotering var ti individ i flukt mot sør på vestsiden av øya den 10. juli. Fra 24. august hadde fire til fem ungfugler fast tilhold i Lomtjørna, noe som sammenfaller med observasjoner samme sted høsten 2006 og 2007.

Svalbardrype, *Lagopus muta hyperborea*

Det ble observert ferske spor i nysnøen ved Trondsenneset 4. oktober, uten at noen fugl ble sett.

Sandlo, *Charadrius hiaticula*

Vanlig forekommende fram til tidlig i september. En tydelig økende forekomst utover i august (jf. figur 1.). Det var overveiende voksne fugler fram til medio august, mens ungfugler (1K) dominerte etter den tid. Siste individ ble sett 13. september. Totalt ble 11 ungfugl ringmerket.

Figur 1. Antall observerte sandlo pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Kanadalo, *Pluvialis dominica*

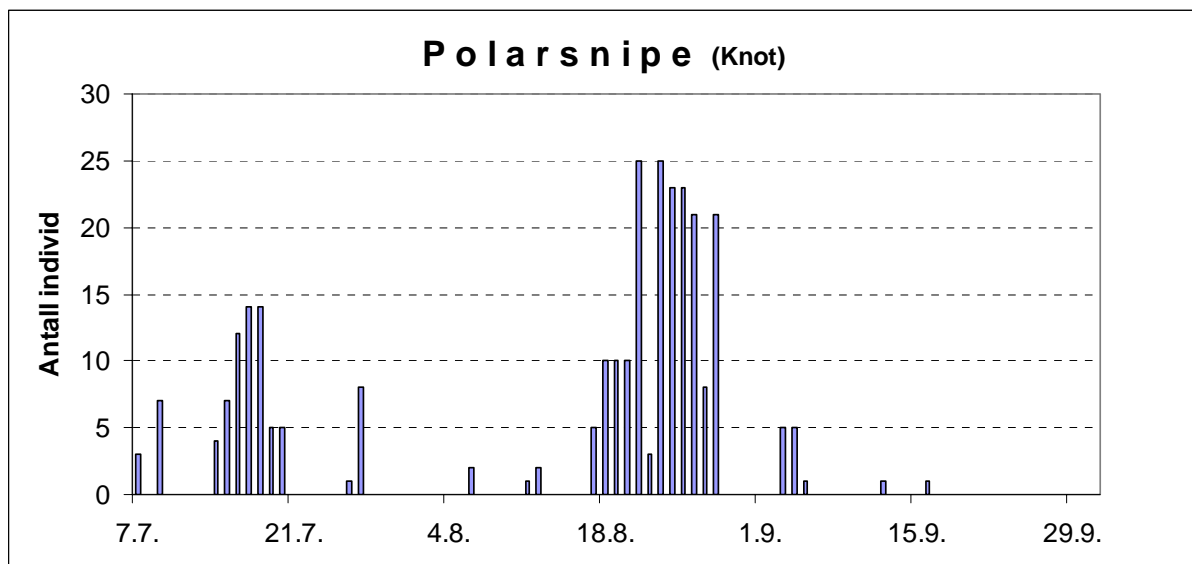
Ett voksent individ, trolig en hunn, ble sett ved Trondsenneset 28. og 29. august. Denne nordamerikanske arten er aldri tidligere observert på Svalbard. Dette er ca det tiende funnet i Norge. Det første funnet ble gjort i 2002.

Bilde 4. Kanadalo ved Trondsenneset 28. august. Legg merke til den artstypiske lange håndsvingfjærprojeksjonen. Foto: Ola Nordsteien.

Polarsnipe, *Calidris canutus*

Opptrådte i to adskilte perioder, med voksne individ i juli og hovedsakelig ungfugl i siste halvdel av august (jf. figur 2). På det meste ble 14 voksne individ observert 18. og 19. juli. Fra medio august tiltok trekket av ungfugl, med maksimumsnotering på 25 individ 22. og 24. august. Siste observasjon var et overflygende individ 17. september. En ungfugl ble ringmerket 27. august.

Figur 2. Antall observerte polarsniper pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Alaskasnipe, *Calidris melanotos*

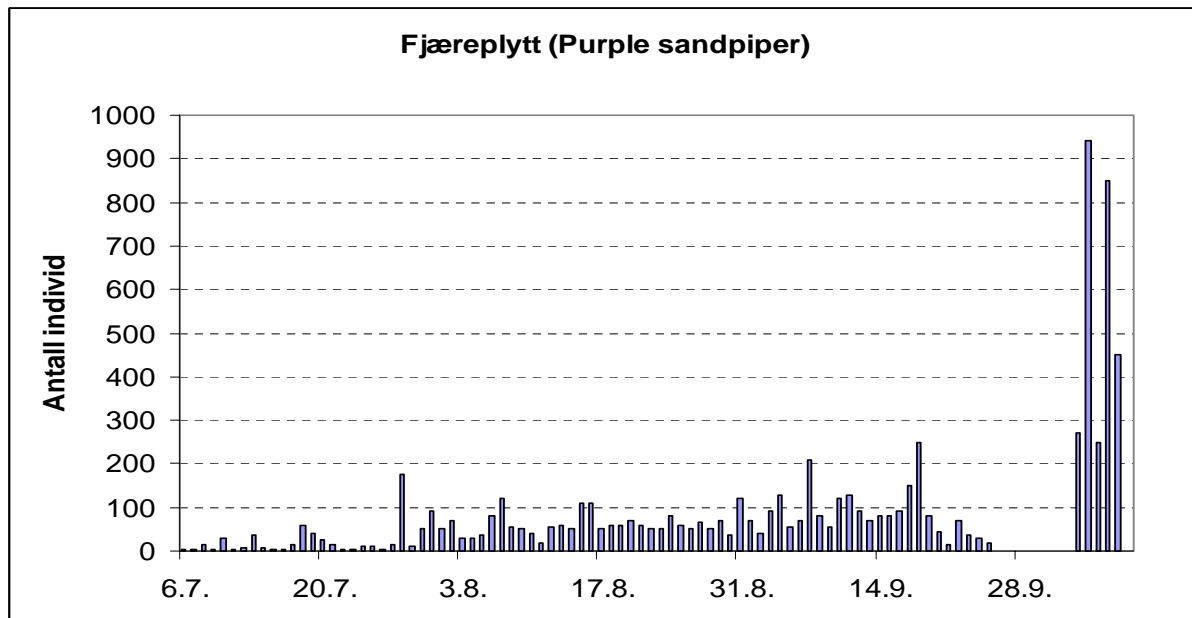
Ett individ ble observert i dam på nordvestsiden av Sørkapplaguna 24. juli. Denne arktiske vaderen blir stadige oftere sett på Svalbard og mistanke om hekkeforsøk foreligger. Er ikke tidligere registrert på Sørkappøya.

Dvergsnipe, *Calidris minuta*

Ett individ ble observert i dam på nordvestsiden av utløpet av Sørkapplaguna 6. august. Denne arktiske arten opptrer svært sjelden på Svalbard. Er ikke tidligere registrert på Sørkappøya.

Fjæreplytt, *Calidris maritima*

Vanlig i hele perioden. Foruten lokale hekkefugler på øya, ble det kun sett voksne fjæreplytt i juli. Dette viser hovedsakelig at de voksne hunnene trekker først. Fra primo august begynte de første ungfuglene å ankomme. De største konsentrasjonene av fjæreplytt var å finne på de nordlige delene av øya, men en god del ble også sett ved Sørkapp og da spesielt i juli. Det var overraskende lave antall med fjæreplytt i Sørkapplaguna i august og september sammenlignet med tidligere undersøkelser. **Hekking:** Høyst sannsynlig gjorde mellom 15 og 30 par hekkeforsøk på øya. Relativt få par ble konstatert hekkende. Tilsammen sju unger ble ringmerket. Det var stor spredning i hekketidspunkt på flere av kullene, og den siste ikke-flyvedyktige ungen ble ringmerket så sent som 28. august. Til sammenligning kan det nevnes at første påviste flygedyktige unge ble sett 31. juli (dvs. over fire uker tidligere). Det vites ikke om denne var oppvokst på øya eller om den er kommet trekkende fra andre plasser. Det utelukkes heller ikke at noen ungfugl kan ha ankommet øya enda tidligere i juli. Totalt ble det ringmerket 665 fjæreplytt (jf. kapittel 4.2 Fangstresultater).

Figur 3. Antall fjæreplytt pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

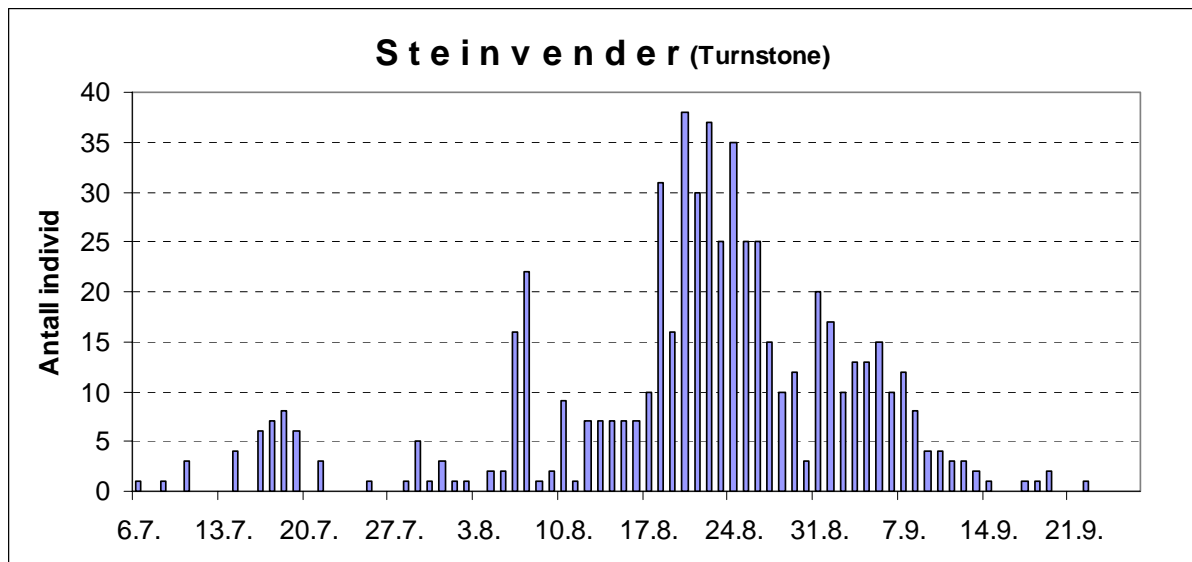

Bilde 5. Fjæreplytt og polarmåker furasjerer ved utløpet av Sørkapplaguna 5. oktober. Foto: Georg Bangjord.

Steinvender, *Arenaria interpres*

Vanlig forekommende, hovedsakelig i mindre antall fram til midten av september.

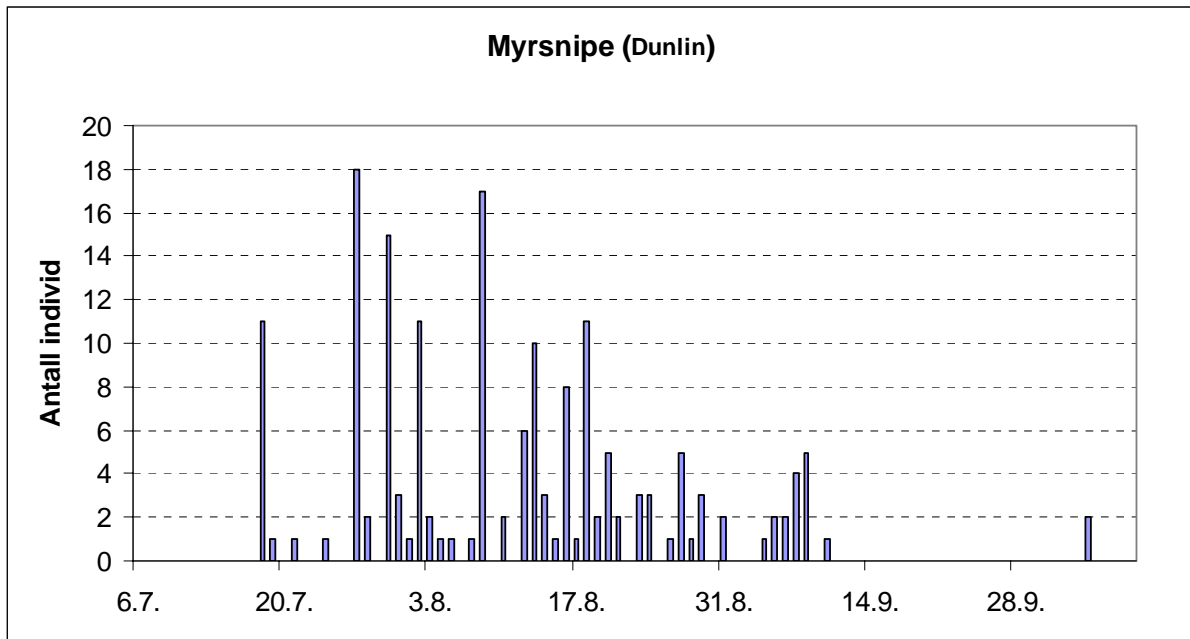
Forekomsten kulminerte i siste halvdel av august med 38 individ på det meste den 20. august (jf. figur 4). Sporadisk og fåtallig opptreden etter midten av september og den siste ble sett 22. september. Det ble totalt ringmerket 20 ungfugl i perioden 23. august til 6. september. En av dem ble kontrollert fem dager etter merking.

Figur 4. Antall steinvender pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Myrsnipe, *Calidris alpina*

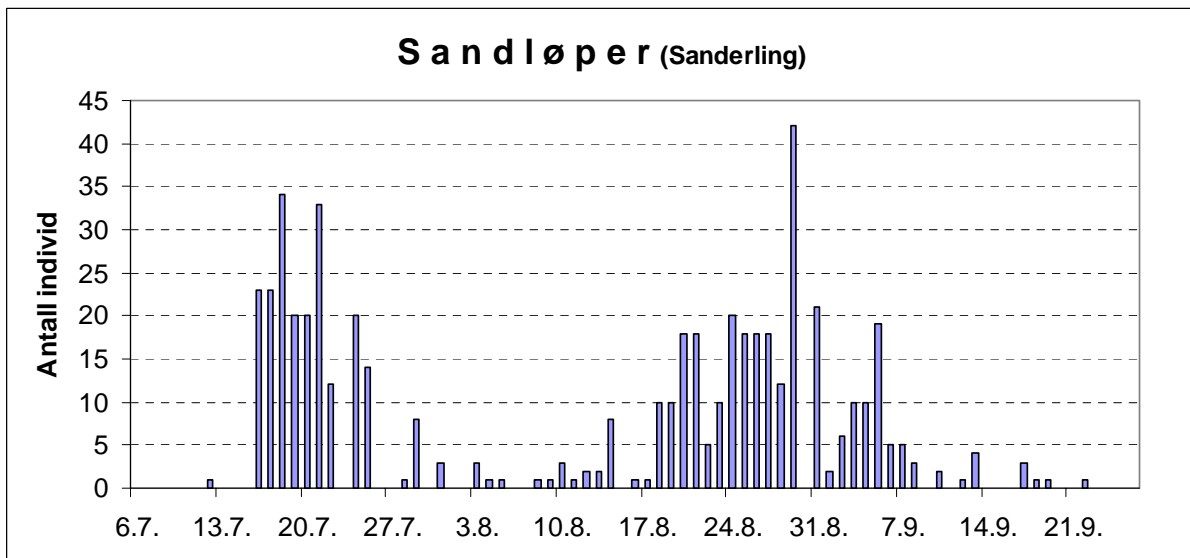
Vanlig forekommende i mindre antall fra midten av juli til tidlig i september. Det ble utelukkende sett voksne individ i juli. De første ungfuglene ankom tidlig i august. På det meste ble det sett 18 voksne individ samlet i ferskvannsdam på nordvestsiden av Sørkapplaguna 27. juli. Utover i september var det kun ungfugler å se, men i mer beskjedne antall (jf. figur 5). Siste observasjon ble gjort av to individ i lag med fjæreplytt i Sørkapplaguna 5. oktober. Det ble ringmerket tre unge myrsnipen i siste halvdel av august.

Figur 5. Antall myrsnipe pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Sandløper, *Calidris alba*

Vanlig forekommende i mindre antall fra midten av juli til midten av september. Forekomsten av voksne individ kulminerte omkring 20. juli, da 33 individ furasjerte på tørre rabber ved Lomtjørna og Trondsenneset 21. juli. Fra midten av august ankom ungfuglene, og på det meste ble det sett 42 individ i Sørkapplaguna den 29. august. Minkende antall utover i september og det siste individet ble sett 25. september. To individ ble ringmerket.

Figur 6. Antall sandløper pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Bilde 6. Sandløper før den slippes etter ringmerking ved Trondsenneset 17. september. Foto: Ola Nordsteien.

Småspove, *Numenius phaeopus*

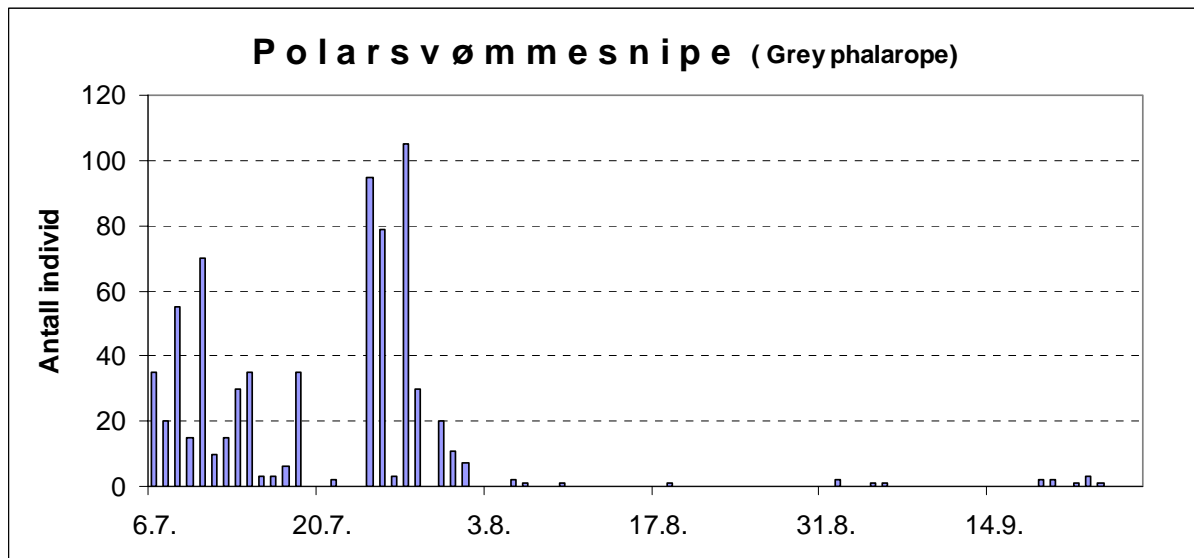
Ett individ på Skolteneset 3. august.

Polarsvømmesnipe, *Phalaropus fulicarius*

Vanlig forekommende ut juli måned. Deretter svært uregelmessig og fåtallig i august og utover september. På det meste opptrådte 105 voksne individ i en ferskvannsdam nord for utløpet av Sørkapplaguna den 27. juli. Noen få ungfugl opptrådte uregelmessig utover i september. De to siste individene ble sett 25. september. **Hekking:** Det er usikkert hvor mange par som hekket på øya iom. at det ikke ble brukt metoder som avdekker hekking hos denne arten. En ikke flyvedyktig unge ble sett i en ferskvannsdam nordvest for Sørkapplaguna. Det ble ringmerket fem individ.

Bilde 7. Polarsvømmesnipe på Skolteneset, 7. august. Foto: Ola Nordsteien.

Figur 7. Antall polar svømmesnipe pr. dag i undersøkelsesperioden. Verdiene representerer i liten grad totaltelling av forekomsten på øya. I all hovedsak er det verdier som er funnet på den nordre del av øya.

Svømmesnipe, *Phalaropus lobatus*

Ett individ ble sett ved Trondsenneset 6. september. Dette er det andre sene funnet av arten på Sørkappøya. Den første ble sett i Lomtjørna 8. september 2007.

Storjo, *Catharacta skua*

Vanlig forekommende i hele perioden, men noe mer uregelmessig i oktober. Mest tallrik på den sørlige halvdel av øya. Spesielt virker det som om områdene rundt Winthervatnet er attraktive og hvor territoriell aktivitet fremvises. Det var ingen tegn til vellykket hekking. Flere par ble sett flere steder, også med hekkeadferd, men ingen konstatert hekking ble påvist. På det meste ble 14 individ sett den 8. september.

Polarjo, *Stercorarius pomarinus*

Relativt vanlig, men fåtallig forekommende i hele perioden fram til utgangen av september. De største samlingene var å se i slutten av september, hvor 40 individ ble sett i en «skru» over Skolteneset 24. september og 25 individ 25. september. Siste observasjon ble gjort av en 3K på trekk sør langs stranda på Skolteneset 4. oktober.

Tyvjo, *Stercorarius parasiticus*

Vanlig hekkefugl på øya. Mange par så ut til å ikke hekke eller ha mislyktes i hekkforsøket. Det ble registrert tre vellykkede hekkinger, med til sammen minst tre unger (trolig fire) som nådde flygedyktig alder. Tre unger ble ringmerket; to like sør for utløpet av Sørkapplaguna 10. august og en på nordvestsiden av Steinbruvatna 13. august. Ellers vanlig forekommende i hele perioden, med opp mot ti individ. Maksimumsnotering var 12 individ den 20. juli. Det var overraskende at flere voksne individ oppholdt seg i territoriene under oppholdet i oktober. Fortsatt fire individ til stede under siste observasjonsdag 7. oktober.

Fjelljo, *Stercorarius longicaudus*

Fem observasjoner (en til tre individ) av streifende individ ble sett i juli og fram til tidlig i august. Siste observasjon ble gjort 6. august. Ingen ble sett sittende på øya og de kom ofte flygende sammen med andre joer.

Gråmåke x polarmåke, *Larus argentatus x hyperboreus*

En 2K fugl ble observert ved Trondsneset 9. juli. Dette individet ble vurdert som en mulig hybrid mellom disse to artene, uten at dette ble dokumentert eller bekreftet.

Gråmåke, *Larus argentatus*

Hovedsakelig enkeltindivid ble sett uregelmessig gjennom hele perioden fram til 19. september. Bortsett fra nevnte mulige hybrid, ble det kun sett voksne individ.

Polarmåke, *Larus hyperboreus*

Vanlig og tallrik under hele perioden. En voksen fugl ble funnet nylig død 6. august. Denne var merket som unge på Bjørnøya 11. juli 1998. Ingen hekking på øya ble konstatert. Ved Konstantinholmane var det et territorielt par, men det ble ikke registrert vellykket hekking. I overkant av 200 individ ble observert den 5. oktober, hvorav 122 satt inne i Sørkapplaguna. Det var mye polarmåke og store trekkbevegelser hos denne arten under oppholdet i oktober.

Bilde 8. Polarmåke, 25. september. Foto: Ola Nordsteien.

Svartbak, *Larus marinus*

Opptrådte noe mer regelmessig enn gråmåke og i noe høyere antall. På det meste ble det sett seks individ 13. august og 4. september. Alle observasjonene var av voksne individ, bortsett fra en 2K ved Sørkapp 13. august. Siste registrering ble gjort av to voksne individ 6. oktober.

Grønlandsmåke, *Larus glaucoides*

Ett individ (2K) rastet sør for Høyde 15 den 10. juli.

Krykkje, *Rissa tridactyla*

Tallrik i hele perioden, både på næringstrekk og næringssøkende over sjøen på begge sider av øya, og som hvilende. Spesielt var Vardeholmen attraktiv for hvilende krykkjer. Det var stor aktivitet av jagende tyvjo knyttet til krykkjene.

Sabinemåke, *Xema sabini*

Ett voksent individ ble sett i rødnebbternekolonien ved Sørkapp den 20. juli. Ingen tegn til hekking ble registrert.

Ismåke, *Pagophila eburnea*

Ett voksent individ trakk mot nord langs land på vestsiden av øya 8. oktober. I tillegg ble det funnet rester etter ett voksent individ på stranda mellom Trondsenneset og Skolteneset 3. september. Kadaveret var ikke ferskt (trolig fra sist vinter) og det var hovedsakelig bare vinger og brystbein igjen.

Rødnebbterne, *Sterna paradisaea*

Vanlig og tallrik fram til midten av september. Deretter i mindre antall og mer uregelmessig. **Hekking:** Trolig gjorde omkring 250 par hekkforsøk på øya. Det var flere kolonier spredt på øya, med de største ved Sørkapp (ca 160 individ), Skolteneset (ca 50 individ) og på sørvestsiden av Sørkapplaguna (ca. 200 individ). I tillegg var det noen mindre og spredte kolonier som f.eks. sør for Trondsenneset (ca. 20 individ), sør for Revleneset (ca. 20 individ) og nord for utløpet av Sørkapplaguna (ca. 40 individ). Dette året må betraktes som et svært dårlig produksjonsår for arten på Sørkappøya. De fleste unger som ble sett ble ringmerket. Disse fordeler seg på Skolteneset (3), nord for utløpet av Sørkapplaguna (1), Sørkapp (4), Revleneset (1), Trondsenneset (1) og sørsiden av Sørkapplaguna (3). **Trekk:** Sørkappøya er trolig et viktig stoppested for trekkende rødnebbterner, da det ble sett forholdsvis store ansamlinger fra medio august og utover i september. På det meste ble det sett anslagsvis 7500 individ den 25. august, hvorav ca. 1500 i Sørkapplaguna og ca. 6000 fra Konstantinholmane og nordover i sjøområdene mot fastlandet. Det var tosfifret antall dager med mer enn tusen loggførte rødnebbterner i området. En spesielt viktig rasteplass for ternene var på østsiden av Skålvatnet, slik som i 2006 og 2007. Det ble totalt ringmerket 26 individ. Foruten de 13 nevnte ungene, ble resten fanget i mistnett. Siste observasjon ble gjort av ett voksent individ og en ungfugl ved Skolteneset den 6. oktober.

Lunde, *Fratercula arctica*

Arten ble sett fåtallig og uregelmessig. Alle observasjonene var av fugl på næringstrekk over sjøen på begge sider av øya.

Teist, *Cephus grylle*

Ble observert regelmessig i et beskjedent antall på sjøen rundt øya i juli og august. På det meste ble åtte individ sett den 14. juli. Arten ble ikke observert i september. Noen få individ ble sett under oppholdet i oktober.

Alkekonge, *Alle alle*

Arten ble sett svært fåtallig i sjøområdene ved øya i første halvdel av juli. Dette indikerer at havområdene omkring øya ikke er spesielt viktige næringssøksområder for arten. Derimot ble det registrert et massivt trekk i slutten av juli, hvor ca. 45.000 individ trakk mot sør per time, den 29. og 31. juli. Dette er svært grove anslag, men interessant å merke seg at anslagene var like begge dager. Dvs. at hundretusener og høyst sannsynlig over en million alkekonger trakk sørover disse to dagene. Flokkene ble sett forholdsvis langt ute på vestsiden av øya. Arten ble

ikke registrert etter midten av august og ut september. Under oppholdet i oktober ble noen få individ observert.

Polarlomvi, *Uria lomvia*

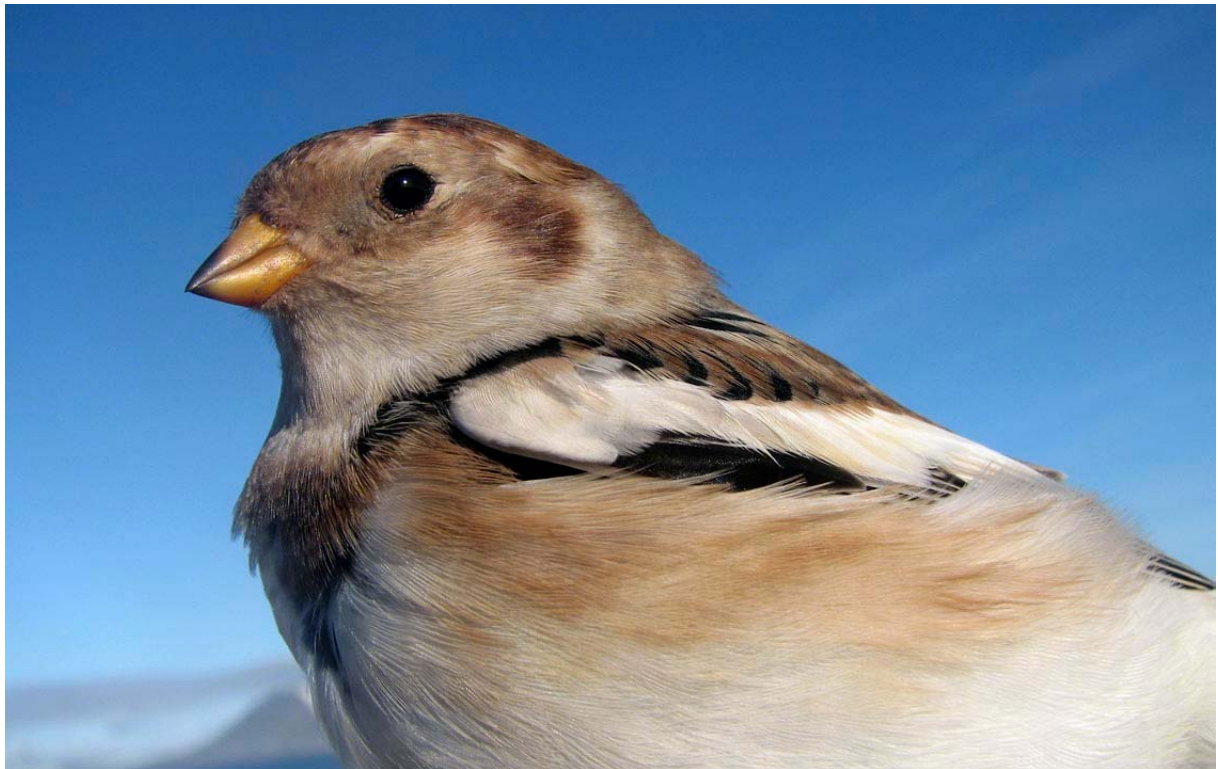
Arten opptrådte fåtallig, men regelmessig i sjøområdene omkring øya i juli måned. Svært få observasjoner foreligger fra august og september, og da kun av enkeltindivid. Tidlig i oktober ble det sett betydelige antall på trekk mot sør, eksempelvis minimum 400 individ den 6. oktober. Nevnte antall ble sett uten at det ble brukt mye tid på registrering av fugl trekkende over sjø denne dagen. Områdene rundt Sørkappøya er tydeligvis ikke noe viktig furasjeringsområde for polarlomvi eller noen av de andre alkefuglartene.

Hagesanger, *Sylvia borin*

En ungfugl dukket opp inne i et av teltene i leiren den 5. september. Fuglen som var svært medtatt ble sluppet i bergskrenten ved Trondsenneset, men ble senere samme dag funnet død.

Snøspurv, *Plectrophenax nivalis*

Arten opptrådte fåtallig (flokker opp til 20 individ) jevnlig under hele perioden. Ingen flokker ble sett på direkte trekk. **Hekking:** Hekket spredt over hele øya i et anslått antall mellom åtte og tolv par.

Bilde 9. Ung snøspurv hann ringmerket 10. september. Foto: Ola Nordsteien.

3.2 Pattedyr

Isbjørn, *Ursus maritimus*

Det ble observert forholdsvis mange isbjørn i juli. De fleste var ungdyr, men minst en gammel og muligens to ble sett. Ingen observasjoner ble gjort i august. Den 5. september dukket et ungdyr opp. Det siste individet, et eldre dyr, ble sett 19. september. Det ble totalt gjort mellom 25 og 30 observasjoner av isbjørn i perioden, men det er vanskelig å si hvor mange forskjellige individer det dreide seg om. Trolig ligger tallet i størrelsesordenen åtte til tolv, men dette er usikkert. Ferske spor ble sett i snøen ytterst på Skolteneset 4. oktober.

Bilde 10. Ung isbjørn ved Høyde 15 den 20. juli. Foto: Ola Nordsteien.

Svalbardrein, *Rangifer tarandus platyrhynchus*

Ingen observasjoner eller spor tegn ble funnet på Sørkappøya. Ofte ble rein (opp til syv individ) sett beitende på Sørflya.

Steinkobbe, *Phoca vitulina*

Grunnene øst for Sørkapplaguna var et spesielt viktig hvilested for arten ved lavvann. På det meste ble det sett fire dyr den 7. september.

Grønlandssel, *Phoca groenlandica*

Ett individ ble sett i sjøen inn for Revleholmen 7. oktober. I tillegg ble det gjort en observasjon av mulig denne art ved utløpet av Sørkapplaguna 20. juli.

Storkobbe, *Erignathus barbatus*

Fire observasjoner ble gjort av storkobbe, henholdsvis ett individ 21. august, to individ 24. august, ett individ 25. august og to individ 7. september. Alle observasjonene ble gjort på østsiden mellom Vardeholmen og Trondsenneset.

4. Fangst og ringmerking av fugl

Det ble drevet fangst og ringmerking av fugl under hele oppholdet. I tillegg til fangst med mistnett og ruser, ble en del ikke flyvedyktige unger merket ved hekkeplassene. Det ble ringmerket unger av fjæreplytt, rødnebbterne og tyvjo. Disse var de eneste artene som hadde unger som var tilgjengelige. Det ble sett en unge av polarsvømmesnipe i ferskvannsdam nordvest for Sørkapplaguna, men denne ble ikke ringmerket. Kjetil Sigvaldsen og Ola Nordsteien sto for merkingen fram til 24. september. Kjell Mork Soot og Stian Moldskred sto for dette arbeidet i oktober.

Fangst med ruser og nett ble i hovedsak utført på tangvollen rett nord av Trondsenneset fram til 24. september. I tillegg ble det i noe mindre omfang forsøkt fangst med ruser ved ferskvannsdam nordvest for Sørkapplaguna. Dette resulterte i fangst av to polarsvømmesniper. Potensialet i denne dammen så ut til å være bra og da spesielt med tanke på artsmangfoldet. Hele åtte arter vadere ble observert her, bl.a. alaskasnipe og dvergsnipe. En flokk på 18 myrsniper 27. juli er også med på bekreftelsen av lokalitetens kvalitet. I tillegg ble det rigget fire mistnett på Skolteneset. Her ble fangsten noen få vadere (bl.a. myrsnipe) og en god del rødnebbterne, samt en ung krykkje. I oktober ble det fanget med ruser i tangvollen ca 850 meter nord for Trondsenneset.

Bilde 11. Ett av rusesettene under fangst sør på Skolteneset i oktober. Foto: Georg Bangjord.

4.1 Fangstmetoder

Det var store forekomster av død tang på stranda fra Trondsenneset og nordover mot Skolteneset også dette året. Fram til 24. september ble det brukt fire mistnett og opp mot 25 ruser i tangvollen ca. 100 meter nord av Trondsenneset. Det ble brukt lokkelyd av fjæreplytt fra CD-spiller, noe som gir en god virkning og er nærmest en nødvendighet for å få fanget fugl effektivt. Av fangstmetodene var rusene klart best. Bruk av mistnett blir å regne som et supplement. Under vindstille vær var fangsten med mistnett betydelig høyere. Ved å senke

nettene ned til bakken, ble det også ved noen anledninger fanget polarsnipe, sandlo og steinvender.

Både på Skolteneset og ved Trondsenneset ble mistnetta oppført i stjerneform. Det ble brukt både vanlige 16 mm småfuglnett og mer grovmaska nett (30 mm maskevidde). Det kunne virke som om det var liten eller ingen forskjell på effektiviteten mellom disse ved lite vind. Ved økende vindstyrke var de grovmaska netta marginalt bedre og mindre synlige enn småfuglnett, men siden fangsten i vind er lite effektiv, utgjør dette lite. En klar ulempe med nett er sårbarheten ved uvær, og da spesielt bølgeslag som skaper bevegelse i tangvollen. Dette gjør at nettstenger og barduneringsplugger forskyves slik at nettene velter. Noen få nett ble ødelagt på denne måten da det blåste opp mot full storm fra sørøst 7. september. Bruk av ruser er klart mest effektivt på dette stedet som svært ofte er utsatt for vind.

Under fangsten i oktober var det krevende forhold med mye vind og kuldegrader. Det ble brukt mye tid på å planere partier i tangvollen for å oppnå optimal plassering av rusene. Dette var også en nødvendighet for å få fram tint tang. Det ble oppført ledegerder inn i senter av ruseåpningen og rusene ble jevnlig flyttet innen fangstfeltet. Et fjelltekt ble plassert ved foten av skrenten like ved rusene, for å oppnå bedre forhold under ringmerkingen.

Bilde 12. Fangstfeltet i tangvollen sør på Skolteneset 5. oktober. Foto: Georg Bangjord.

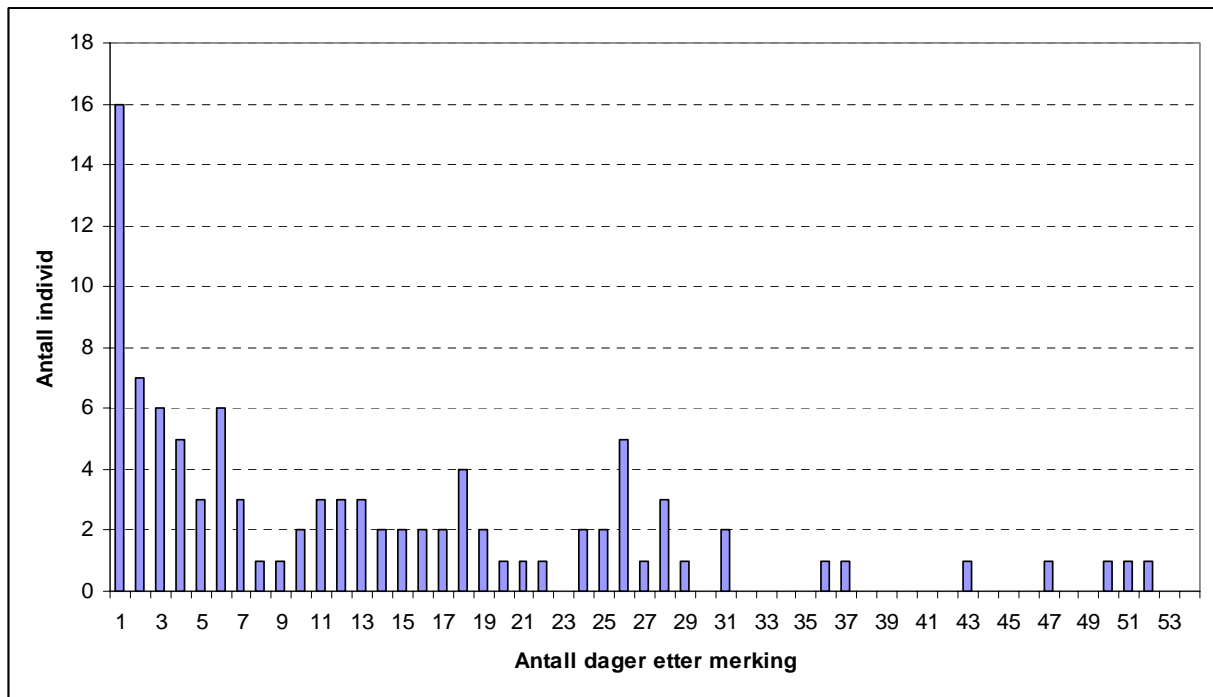
4.2 Fangstresultater

Totalt ble det fanget og ringmerket 762 fugl. I tiden fram til 24. september ble det merket 621 fugler fordelt på 11 arter. Dagene 5. til 7. oktober, ble det merket 141 fjæreplytt. Det ble spesielt satsset på datafangst og ringmerking av fjæreplytt. Totalt fikk 665 fjæreplytt individkodet flagg (jf. bilde 14). Ringmerkingsresultatene er gjengitt i tabell 1.

Tabell 1. Ringmerkingsresultater fordelt på art, alder og fangstmetode.

Art	Totalt	Pullus	1K	2K+	Fangstmetode
Fjæreplytt	665	7	374	284	Nett og ruse
Myrsnipe	3		3		Nett
Polarsnipe	1		1		Nett
Sandløper	2		2		Nett og ruse
Sandlo	11		11		Nett og ruse
Polarsvømmesnipe	5			5	Nett og ruse
Steinvender	20		20		Nett og ruse
Rødnebbterne	26	13	6	7	Nett
Tyvjo	3	3			Håndfanget
Krykkje	1			1	Nett
Snøspurv	25		25		Nett og rus
Totalt	762	23	442	297	

Bilde 13. En av de fem polarsvømmesnipe som ble ringmerket.

Figur 8. Kontroller av egne ringmerka fjæreplytt på Sørkappøya.

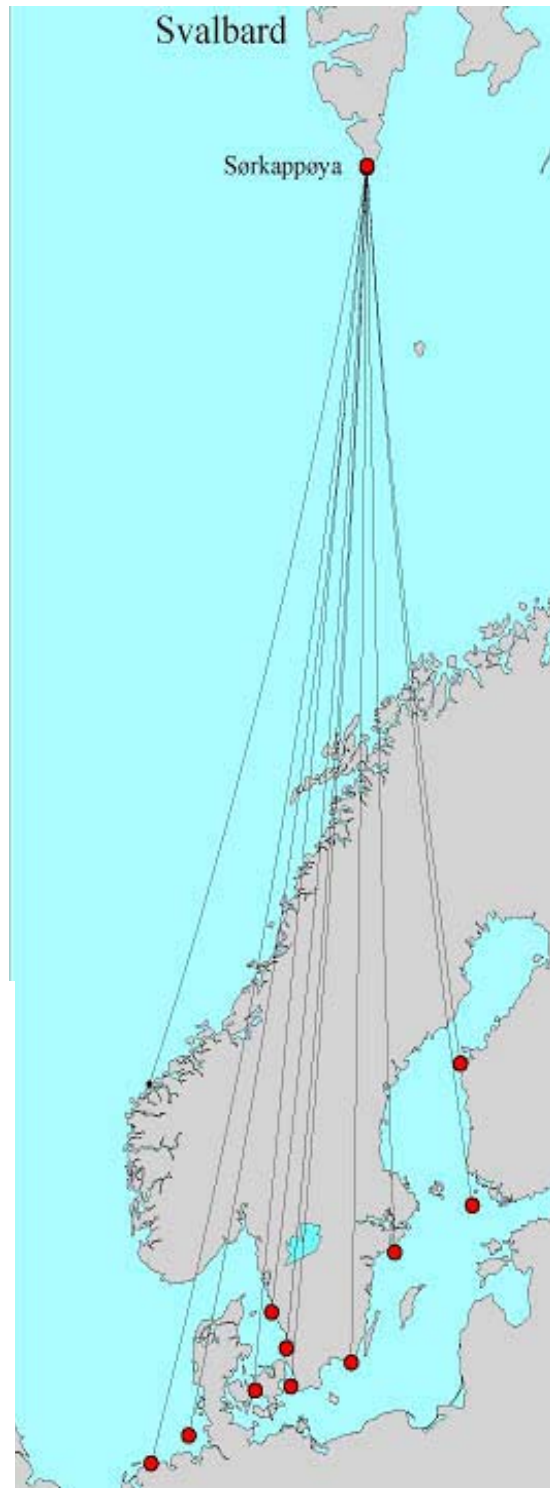
Bilde 14. Fjæreplytt CTN furasjerer i tangbelte på Skolteneset, 7. oktober. Foto: Arild R. Espelien.

4.3 Datafangst på fjæreplytt

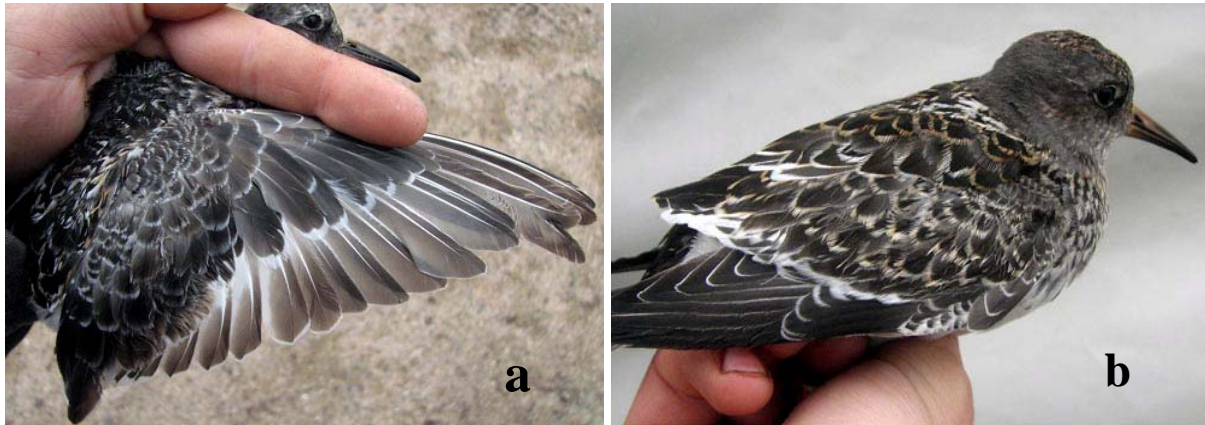
Det ble tatt biometriske mål av alle flyvedyktige fjæreplytt som ble fanget. Etter å ha bestemt alder, ble det tatt biometriske mål som vingelengde, nebb lengde og vekt. Ved å se på sammensetningen av fjær i vingen gikk det greit å aldersbestemme dem. Hos ungfuglene er alle fjær i vingen av samme generasjon, mens hos voksne er det ofte to generasjoner, avhengig av hvor langt de har kommet i mytingen. Videre er vingedekkerne hos unge fjæreplytter lysere (mer beige) enn hos voksne fjæreplytter (blygrå) som har mytt ferdig til vinterdrakt. Trolig er det svært få individ som ble feilaktig aldersbestemt.

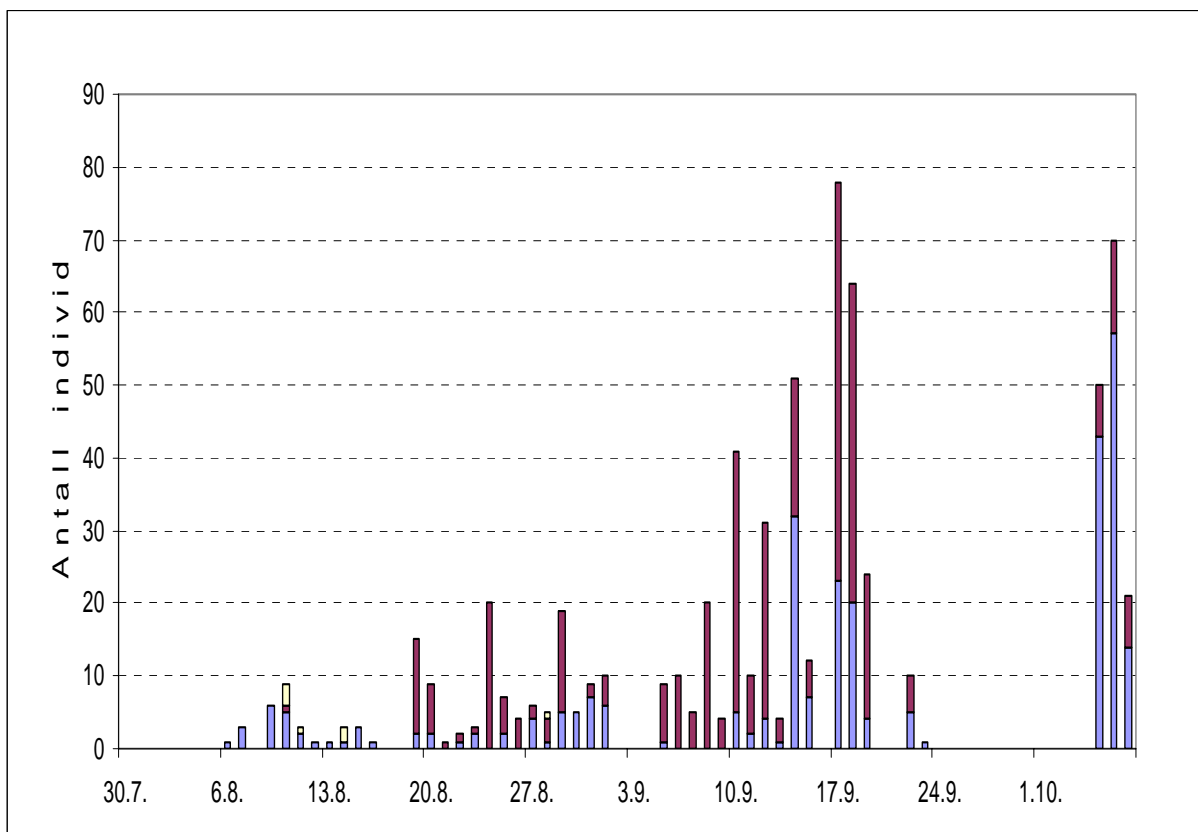
Bilde 15. Denne fjæreplyttene (AMK) ble kontrollert på Helgoland, Tyskland 18. oktober 2009. Foto: Thomas Halfart.

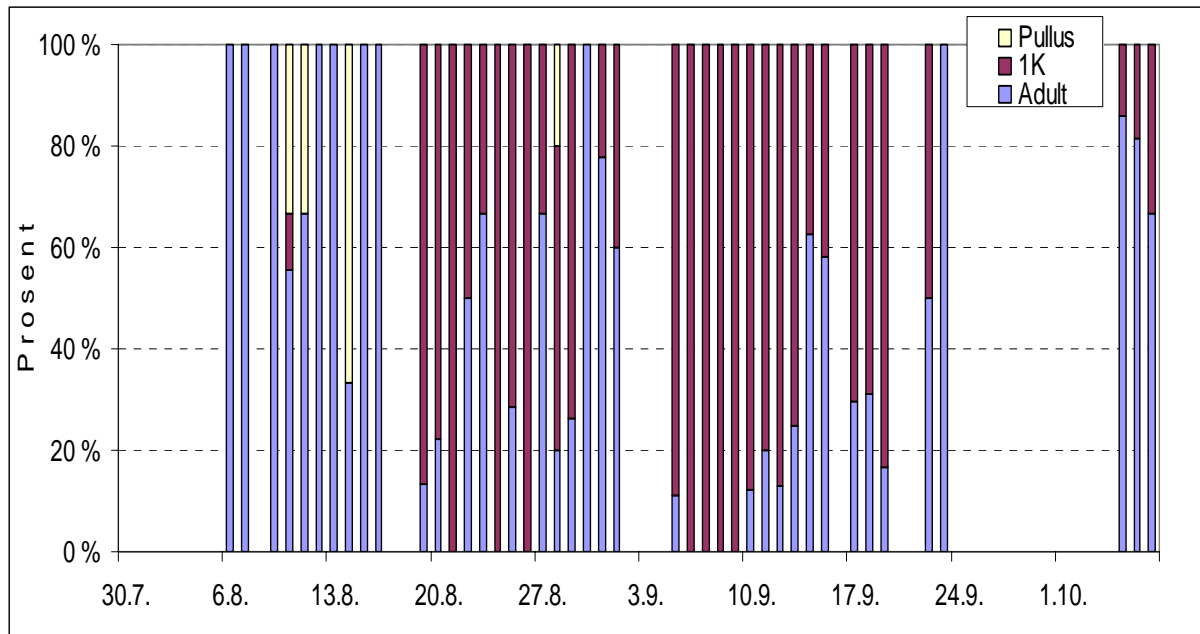
Figur 9. Kontroller av fjæreplytt som ble ringmerket på Sørkappøya høsten 2009 (gjengitt med røde sirkler). Mørk prikk i Møre og Romsdal representerer et individ som ble ringmerket der og kontrollert på Sørkappøya høsten 2007. Figuren er laget av Vidar Bakken.

Bilde 16 a. Typisk adult fjæreplytt med to generasjoner svingfjær; sommerdraktsfjær som er brune og slitte, og vinterdraktsfjær som er blygrå og friske. Foto: Ola Nordsteien. **Bilde 16b.** Typisk juvenil fjæreplytt med kun en generasjon vingefjær. Legg merke til vingedekkerne med brunbeige bremmer som gir et «skjellete» utseende. Foto: Ola Nordsteien.

Figur 10. Antall ringmerka fjæreplytt pr. dag fordelt på voksne (blå), 1K (rød) og ikke flyvedyktige unger (gul).

Figur 11. Daglig prosentvis fordeling av alder på fjæreplytt som ble fanget og merket. Voksne (blå), 1K (rød) og ikke flyvedyktige unger (gul).

Bilde 17. Flatpakka ruser og nettstenger gjort klar for overvintring på Sørkappøya, 8. oktober. Foto: Georg Bangjord.